

Реабілітація військових

Держава і суспільство повинні підставити свій «лікоть» ветеранам

У Полтаві відбувся круглий стіл на тему «Відновлення потенціалу: люди як рушійна сила змін», присвячений проблемам військових та ветеранів, який зібрав представників місцевих органів влади, громадських організацій, військових експертів, спортсменів, науковців, а також самих ветеранів. Акцент було зроблено на двох важливих аспектах: комплексній реабілітацію військових та підвищення кваліфікації й допомогу в пошуку роботи.

Розпочалася дискусія з питання фізичної реабілітації військових, які зазнали травм під час проходження служби. Експерти наголошували на важливості доступу до сучасних медичних технологій і програм реабілітації, які можуть допомогти ветеранам відновити фізичні функції. В ході обговорення було презентовано кілька успішних практик – фізична реабілітація через плавання та робота реабілітаційних центрів Полтави, що спеціалізуються на лікуванні травм.

Слід вказати, що модератором і спікером круглого столу виступила докторка юридичних наук, професорка, заслужена юристка України Ірина Сопілко. Відкриваючи дискусію, вона відзначила: «Сьогоднішній круглий стіл – це більше ніж просто обговорення питань реабілітації військових; це значущий крок до створення системи підтримки для наших захисників, які пожертвували багатомільярдами заради України». За словами І. Сопілко, комплексна реабілітація є ключовою в процесі повернення ветеранів до активного життя. Тож вона повинна охоплювати не лише фізичні аспекти, але й психологічну, соціальну та професійну підтримку, оскільки вкрай важ-

ливо, аби ветерани відчували підтримку на всіх щаблях – від сім'ї до держави. «В умовах, коли якість реабілітаційних послуг має критичне значення, створення уніфікованої системи стандартів та розробка правової бази стають необхідним кроком для забезпечення ефективного і безпечного відновлення здоров'я наших військових. Це дасть змогу більш ефективно контролювати якість наданих послуг та підвищити довіру ветеранів до системи реабілітації. На даному етапі важливо залучити до розробки таких документів не лише юристів, але й фахівців у сфері реабілітації, щоб врахувати специфіку процесу відновлення та потреби пацієнтів», – додала пані Сопілко. Ірина також акцентувала увагу на значенні активної участі громади в підтримці ветеранів. «Громадянське суспільство має стати партнером у процесах реабілітації, пропонуючи свої ресурси та підтримку», – підкреслила вона, зазначивши, що для ефективної професійної реабілітації необхідна тісна співпраця з бізнесом. «Ми повинні об'єднати зусилля, аби створити нові можливості для працевлаштування ветеранів», – зазначила Ірина Сопілко.

До учасників круглого столу звернувся ініціатор його проведення, голова Всеукраїнської профспілки ветеранів, спортсменів та працівників інших сфер Сергій Бизов: «Ми об'єднуємо осіб, які брали безпосередню участь в операціях по захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України (захисників та захисниць України і ветеранів війни)». У своєму виступі він також наголосив на важливості підтримки ветеранів у процесах їхньої реабілітації та інтеграції в суспільство. «Ми повинні усвідомити, що ветерани – це не лише захисники нашої країни, але й потенційна рушійна сила змін у суспільстві», – підкреслив С. Бизов, акцентуючи увагу на важливості всебічної підтримки ветеранів, яка включає фізичну, психологічну та соціальну реабілітацію. Не обійшов він увагою й діяльність профспілки, кількісний склад якої, за його словами, становить 100 217 учасників, а також вказав, що 1 824 члени профспілки пройшли реабілітацію за рахунок організації, та що 674-м надана матеріальна допомога. «Ми повинні працювати над створенням ефективних програм, які допоможуть військовим адаптуватися до нових умов життя», – переконаний він. Голова профспілки звернув увагу й на важливість спорту як одного з елементів реабілітації. «Спорт не лише покращує фізичний стан, а й сприяє відновленню психоемоційного стану. Якісний спортивний процес може стати справжнім каталізатором змін у житті ветеранів», – додав Сергій Бизов, вказавши при цьому на необхідність активної співпраці між державними органами, бізнесом та громадськими організаціями для створення умов із працевлаштування ветеранів. «Ми повинні об'єднати зусилля, аби ветерани могли реалізувати свій потенціал у цивільному житті», – сказав він.

У дискусії взяв участь і виступив і экс-чемпіон світу з плавання Денис Силантєв, який зазначив: «За час війни реалізовуючи проекти з реабілітації, я особисто зміг виділити ключові підходи, на які вона має опиратися. З власного досвіду хочу сказати, що ми повинні

провести в цьому плані ще дуже велику роботу, яка має бути максимально зорієнтована на потреби конкретних ветеранів, учасників бойових дій й адаптуватися під їхнє життя. За таких умов необхідною є реалізація державних програм для реабілітації та інтеграції в суспільство цих людей, які пройшли через важкі психологічні, фізичні та моральні випробування. Зробити все це треба, аби уникнути соціальної та гуманітарної кризи, яка неодмінно станеться, якщо вже сьогодні не розпочати роботу з цією категорією військовослужбовців. І тут держава має взяти на себе роль ключового драйвера проектів реабілітації, залучаючи при цьому якомога ширше коло приватних спеціалістів у форматі державно-приватного партнерства», – резюмував Денис Силантєв.

У свою чергу перший заступник голови Полтавської ради Олександр Лемешко наголосив на відсутності належної юридичної підтримки ветеранів, що значно ускладнює їхню соціальну адаптацію та захист прав. Багато ветеранів усе ще стикаються з труднощами в питаннях працевлаштування, отримання гарантованих соціальних пільг, медичних послуг та житлових програм, бо через прогалини в законодавстві їм бракує кваліфікованої правової допомоги. Посадовець підкреслив важливість розробки спеціальних юридичних програм і консультаційних центрів, які надаватимуть безкоштовні послуги для ветеранів, допомагаючи їм захищати свої права та інтегруватися в мирне життя. Він також закликав до тіснішої співпраці державних установ із юридичними фахівцями та громадськими організаціями для створення доступної системи правового захисту для тих, хто захищав країну.

Як би відповідаючи на виступ першого заступника голови облради, Ірина Сопілко звернула увагу на діяльність юридичної клініки «Фенікс» Київського університету права НАН України, яка в жовтні 2024 року відкрила новий офіс для надання безоплатної правничої допомоги військовослужбовцям та ветеранам ЗСУ, їхнім сім'ям та малозабезпеченим верствам населення. За її словами, учасники клініки «Фенікс» поставили собі за мету забезпечити комплексну підтримку ветеранів, розуміючи, при тому, всі виклики, з якими стикаються ті, хто повертається з війни. Основний фокус «Фенікса» спрямований на забезпечення правової допомоги в пи-

таннях, що стосуються захисту прав ветеранів, їхньої адаптації до мирного життя та соціального включення, а саме: юридичне консультування із соціальних та правових питань, допомога в працевлаштуванні й захист трудових прав, супровід у питаннях отримання медичної допомоги і реабілітації, консультації з питань житла та майнових прав.

Свою точку зору з цього приводу висловив і Василь Білоус, кандидат юридичних наук, доцент, національний експерт Ради Європи в Україні в галузі криміналістики, керівник Центру криміналістичних інновацій «intelligenTrident» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. За його словами, сьогодні, ще задовго до неодмінної перемоги України у цій визвольній війні до цивільного життя вже повертаються й надалі повертатимуться сотні тисяч захисників і захисниць України з інноваційними компетентностями, унікальним досвідом виконання складних завдань в умовах реального та потенційного ризику для життя і здоров'я й загостреним почуттям справедливості. «Дисонанс між ідеальною моделлю Батьківщини й Народу, яка слугувала джерелом натхнення для бойової звитяги, і реаліями сьогодення, нерідко сповненими ганебними вчинками окремих приватних осіб, представників органів державної влади і місцевого самоврядування, викликати гостру негативну реакцію з можливими непоправними правовими наслідками. Завдання суспільства – запобігти знеславленню ветеранів через приведення ними в дію простих рішень складних питань (боротьби з корупцією, казнокрадством тощо). Ефективній реінтеграції, спрямуванню енергії, унікальних знань

і навичок останніх у суспільно корисне русло з одночасним забезпеченням престижною професією та, відповідно, гідним рівнем доходів, необхідним для створення й утримання родин, може слугувати реалізація комплексної програми конверсії технічних засобів, опанованих багатьма під час участі у відсічі збройній агресії, та професійної перекваліфікації ветеранів.

Як приклад, він навів процес підготовки зовнішніх пілотів (операторів) безпілотних літальних апаратів, під час якого фахівці Центру криміналістичних інновацій «intelligenTrident» із залученням провідних спеціалістів профільних галузей повсюдно і повсякчас докладають зусиль до розширення горизонтів планування здобувачів освіти та діляться знаннями й досвідом ефективного застосування безпілотних авіаційних систем не тільки в секторі оборони, а й у багатьох інших напрямках забезпечення життєдіяльності суспільства та держави: в правоохоронній сфері, галузях гуманітарного розмінування, раціонального використання надр, землекористування, охорони довкілля, логістичного забезпечення, журналістики та кінематографії, архітектури, збереження культурної спадщини, в енергетичному та агропромисловому комплексах тощо. Як було вказано, швидка відбудова України на тлі демографічної кризи потребуватиме компенсації браку робочої сили широким застосуванням підводної, надводної, сухопутної і повітряної робототехніки. Ветерани, в тому числі люди з особливими потребами як одна із провідних суспільних верств, за внутрішнім волевиявленням і за результатами проходження відповідного вишколу

можуть бути задіяні у проектуванні, виробництві, налаштуванні, ремонті, сервісному обслуговуванні, випробуванні та експлуатації широкої номенклатури такої робототехніки, автоматизованих систем і програмного забезпечення.

Як було вказано, на шляху досягнення спільної мети команда Центру криміналістичних інновацій «intelligentTrident» відкрита до активної співпраці з широким колом однодумців. Водночас, за словами В. Білоуса, масштабування успішного досвіду на державному рівні потребує виконання великого обсягу копійної роботи зі створення й оновлення нормативно-правового, методичного, освітнього, технічного й організаційного забезпечення, залучення до цього процесу як класичних державних і громадських інституцій, так й окремих патріотично налаштованих спільнот та особистостей. «Шлях цей тернистий, однак велична мета варта того, щоб і його гідно здолати», – резюмував він.

У цьому плані не менш важливою є проблема духовної реабілітації ветеранів. На цьому наголосив старший лейтенант капеланської служби, Архієпископ Харківський і Слобожанський Митрофан, на переконання якого духовна підтримка є невід'ємною складовою повноцінної реабілітації ветеранів, адже багато з них повертаються з війни з глибокими психологічними травмами, внутрішніми конфліктами та емоційно виснаженими. Й саме, духовність допомагає цим людям знаходити внутрішню опору, долати почуття ізоляції та безвиході.

Архієпископ підкреслив і важливість надання ветеранам можливості відновити внутрішню рівновагу через релігійні обряди, духовні бесіди та спеціальні програми за участі військових капеланів. Він також згадав про важливу роль духовенства у формуванні позитивного настрою, допомозі ветеранам в осмисленні їхнього досвіду та прийнятті мирного життя.

Військовий капітан закликав до розширення програми духовної підтримки для ветеранів, залучення священнослужителів до роботи в реабілітаційних центрах і госпіталях, де лікуються військові. Як на його переконання, поєднання духовної та психологічної підтримки дозволить колишнім військовим швидше знайти новий сенс життя, примиритися з пережитим та повернутися до мирного суспільства із впевненістю та духовним спокоєм.

У подальшому обговоренні взяли участь і психологи та соціальні праців-

ники, які наголошували на необхідності підтримки ветеранів у подоланні психологічних травм, пов'язаних із військовими діями. Обговорювалися програми групової терапії, арт-терапії та інші методи, які можуть допомогти військовим відновити емоційний стан і знайти нові сенси в житті.

Соціальна реабілітація також була важливою темою обговорення. Учасники круглого столу зійшлися на думці, що ветерани повинні відчувати підтримку громади і соціальних служб. Було запропоновано створити платформи для взаємодії між ветеранами й місцевими жителями, що сприяло б інтеграції військових у суспільство. Другим ключовим питанням, що розглядалося під час дискусії, була професійна реабілітація військових. Учасники круглого столу обговорили важливість підвищення кваліфікації ветеранів, аби вони могли конкурувати на ринку праці. Було запропоновано ініціювати програми професійного навчання, які б охоплювали різні галузі – від ІТ до конкретних ремесел.

Не обійшли учасники дискусії й питання допомоги в пошуку роботи. Ішлося, зокрема, про створення партнерств між бізнесом і державними установами для забезпечення вакансій для ветеранів. Пропонувалося також організувати ярмарки вакансій, де роботодавці могли б знайти кваліфікованих кандидатів серед військових.

Завершилася дискусія узгодженням основних кроків, які будуть зроблені для покращення системи реабілітації ветеранів в Україні. Присутні дійшли згоди в тому, що невідкладно треба розробити програми комплексної реабілітації, що включають фізичні тренування, психологічну підтримку та соціальні ініціативи; запровадити курси підвищення кваліфікації для ветеранів у співпраці з навчальними закладами та бізнесом; організувати ярмарки вакансій й інші заходи, які б полегшили процес працевлаштування військових; створити мережі підтримки ветеранів, що сприяли б їх інтеграції в суспільство. Ішлося, звісно, й про невідкладну розробку нормативно-правової бази, яка врахуватиме міжнародний досвід реабілітації військових, та буде адаптована до українських реалій.

**Підготувала Аліна КАПУСТА,
спеціально для ЮВУ**

Безпека в школах

Верховна Рада в першому читанні ухвалила законопроект № 11543 про безпеку в закладах загальної середньої освіти. Що він передбачає?

Для початку зазначимо, що дане рішення підтримали 235 народних обранців. Законопроект передбачає, що керівник школи повинен проводити профілактичну діяльність серед учнів, щоб запобігти вчиненню ними правопорушень. Також ідеться про: створення правил перебування на території та в приміщеннях закладу освіти; забезпечення території школи огороженням; облаштування закладу освіти технічними засобами охорони, зокрема системами термінового виклику поліції. Крім того, законопроект також передбачає заборону перебування на території та в приміщеннях закладу освіти людей: з ознаками алкогольного, наркотичного або іншого сп'яніння; із небезпечними предметами й речовинами; із тваринами (крім тих, що використовуються в освітньому або виховному процесі).

Ідеться й про обмеження для людей, яких можуть залучати до охорони школи. Вони не повинні: мати непогашену й незняту судимість, бути винними у злочинах проти статевої свободи та недоторканності людини, бути оштрафованими за домашнє насильство, булінг та невиконання обов'язків щодо виховання дітей.

Нагадаємо, що з січня цього року в школах, які розташовані поблизу кордону з росією та білоруссю, а також у прифронтових областях, діє проект «Служби освітньої безпеки», який передбачає наявність у школах «офіцерів безпеки» – правоохоронців, які відповідальні за безпеку освітнього процесу.